

Sparbankshuset

Denna artikel handlar om ett hus som inte finns i verkligheten, men som ofta dyker upp på vykort och ger då upphov till frågor: "Hur kunde man riva detta vackra hus"? På facebooksidor förekommer ofta diskussioner om de rivningar som skett av äldre miljöer och framförallt vilka dåliga politiker vi haft i vår stad som inte stoppat detta! Även "dagens hus" har varit föremål för sådana resonemang.

Runt Hoppets Torg fanns en tid tre bankpalats. Sparbankens hus, färdigställt 1901 och rivet, Smålandsbankens hus också byggt 1901 och kvar i allra högsta grad och Handelsbankens gula fasadtegelhus byggt 1943. Men de hus som vi idag betraktar som "ståtliga och snygga" har inte alltid varit väl sedda byggnadsverk.

Bild 1 Bankhusen med nya bron i förgrunden

Smålandsbankens hus var till exempel sällsynt avskytt och på följande sätt recenserades det. "En avskryvård skyskrapa, som sedd från öster ter sig som en tegelstensmur, uteslutande avsedd att bryta det mjuka, vackra perspektiv, som man tidigare hade från Hovrättstorget med de fagra Dunkehällahöjderna, och från väster som en höjd utan bredd."(Smålandas Allehanda). Var tid har sina

värderingar, och vem vet om 100 år kanske folk till och med tycker bygget vid Atollen är ståtligt.

Vårt hus idag var ritat av stadsarkitekten Fredrik Sundbärg, som var Jönköpings första stadsarkitekt. Han var verksam 1891 till 1900. Gamla Brandstation i Jönköping och Slottsvillan i Huskvarna är två andra av hans mer kända verk. I Bankpalatset kom det att finnas även affärer.

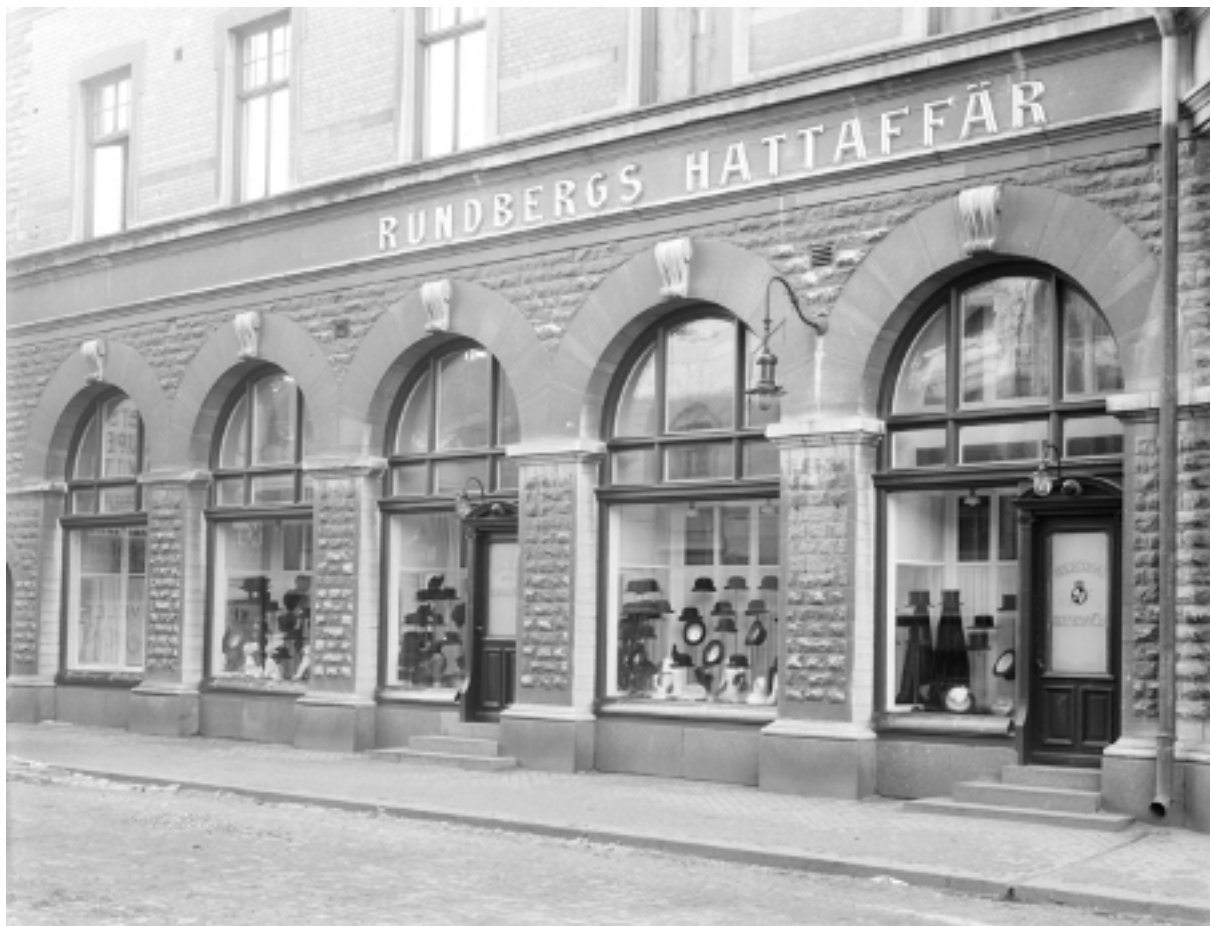

Bild 2 Rundbergs Hattaffär i bottenplanet

Bankpalatset, ja Sparbankens hus kallades så 1901, började grundläggas 1899. I den dåliga dygrunden nedslogs inte mindre än 1 400 träpålar, som skulle bära upp den pampiga byggnaden. Byggnaden ansågs som ett "överdåd", onödigt pampig i 1900-talets stad och den kostade nästan en halv miljon kronor. Det av Smålandsbanken byggda huset bredvid hade bara kostat 300 000 kronor. Redan långt innan hyresgästerna den 1 oktober flyttade in visade sig tyvärr stora sättningar i huset och enligt illvilliga rykten fanns så stora sprickor att man kunde se genom väggarna.

Det visade sig vid byggnationen att halva huset kom att vila på fast grund, men för andra hälften behövdes ovan nämnda pålning. Vid pålningen nåddes fast

mark, förmodade man, men det var bara ett tunt lager fast mark och lera under. Man pålade inte ända ner. Under husets livstid gjordes vissa försök med tilläggsgjutningar, men detta hjälpte inte. Det var sprickor i både inner- och ytterväggar och på vinden var huset så förskjutet att takstolarna enbart vilade på någon centimeters underlag. Hela taket var på väg att rasa in. Som kuriosa kan nämnas att i en av lägenheterna på södra sidan vågade hyresgästen inte servera soppa, eftersom vätskan riskerade att rinna ur den djupa tallriken på grund av bordets lutning.

En sparbank hade ju inga aktieägare som kunde skjuta till kapital. Verksamheten måste generera överskott så att insättarna fick ränta på sina insatser och det enda ekonomiska alternativet var rivning av Sparbankspalatset och en nybyggnation. En tomt inköptes i kv. Abisko för att eventuellt lösa frågan med kontor under byggnadstiden. Östra Storgatan 29 blev dock räddningen, där hyrde Sparbanken in sig i "ASEA-huset".

Det ståtliga palatset, som även innehöll affärer och lägenheter, fick sitt slut 1963 och en "ny låda", kompletterande alla andra "lådor" som byggts i staden, stod färdigt 1965. Denna byggnad kostade fem miljoner kronor. Den står dessutom på fast mark, på grund av rätt genomförd pålning. Om den nya byggnationen är det bäst att inte uttala sig

Bild 3 Så blev det.

Lennart Lindberg

